

Barbara Stolarska

Wynagrodzenia małżonków i kohabitantów

Annales. Etyka w życiu gospodarczym 16/1, 271-280

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Barbara Stolarska

Uniwersytet Łódzki

e-mail: stolarska.barbara@gmail.com

Wynagrodzenia małżonków i kohabitantów

1. Wstęp

Coraz więcej młodych ludzi w Polsce i na świecie wybiera funkcjonowanie w związku nieformalnym, tzw. kohabitacji. W literaturze zachodniej często podejmuje się zagadnienia skutków takiej decyzji. Badacze próbują porównywać m.in. jakość i trwałość związków niezalegalizowanych i małżeństw. Szukają wpływu związków nieformalnych na funkcjonowanie jednostki, pary, a także całego społeczeństwa. Na gruncie polskim zagadnienie to jest wciąż niewystarczająco zbadane, szczególnie z ekonomicznego punktu widzenia. Badania zachodnie wskazują na występowanie wielu różnic między małżonkami i kohabitantami. Dotyczą one również poziomu majątku, zarobków, czy funkcjonowania na rynku pracy. Niniejszy artykuł ma na celu przeanalizowanie tych różnic i zaprezentowanie wyników przeprowadzonego sondażu badawczego, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów dotyczących poziomu wynagrodzeń osób funkcjonujących w związkach nieformalnych i formalnych.

2. Zjawisko kohabitacji

Kohabitacja, inaczej „związek niezalegalizowany”, czy „związek konsensualny”, oznacza relację, w której funkcjonują partnerzy seksualni, prowadzący razem gospodarstwo domowe, ale nie będący małżeństwem. Słowo „kohabitacja” pochodzi od łacińskiego określenia *con cubare*, co znaczy „spać ze sobą”. To pojęcie, neutralne znaczeniowo, zastąpiło słowo „konkubinat”, które posiadało pejoratywny wydźwięk¹. Partnerzy kohabitujący funkcjonują podobnie jak małżonkowie, ich relacja nie jest jednak sformalizowana.

Przemiany społeczne mające miejsce w ostatnich latach, jak np. zwiększenie uczestnictwa kobiet w pracy zarobkowej, popularyzacja partnerskiego modelu

¹ I. Janicka, *Kohabitacja a małżeństwo w perspektywie psychologicznej. Studium porównawcze*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2006, s. 11-16.

związku, czy liberalizacja stosunków społecznych, sprzyjają wzrostowi liczby par kohabitujących. Coraz ważniejsza staje się kariera i indywidualizm. Rośnie przyzwolenie na zmienność partnerów, czy przedmałżeński seks². W efekcie coraz więcej młodych ludzi funkcjonuje w związkach nieformalnych. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku (pierwszego, w którym wyodrębniono związki konsensualne) w Polsce 198 tysięcy osób żyło w związkach kohabitacyjnych, co stanowiło 1,9% wszystkich rodzin³. Możemy przypuszczać, że liczba ta będzie rosła, gdyż postawy Polaków wobec zjawiska są coraz bardziej tolerancyjne. Co prawda jeszcze 41% osób w kraju uważa ślub za wskazany, ale już nie za obligatoryjny. Z drugiej strony jedynie mniej niż 19% osób sądzi, że nie powinno się funkcjonować w kohabitacji, a „osoby żyjące razem bezwzględnie powinny zawrzeć małżeństwo”. Aż 33% Polaków deklaruje, że forma związku nie ma znaczenia⁴.

Warto zastanowić się jednak czy w istocie między małżeństwem a kohabitacją nie występują różnice, a forma związku nie wpływa na funkcjonowanie pary. Okazuje się, że znaleźć można wiele odmienności.

3. Różnice między małżeństwem a kohabitacją

Literatura zachodnia zawiera liczne potwierdzenia tego, iż nieoficjalny i krótkotrwały charakter związków nieformalnych powoduje występowanie znaczących różnic między małżonkami a kohabitantami. Do jednych z najczęściej analizowanych zjawisk należą jakość i trwałość związku.

Okazuje się, że małżeństwo jest formą zdecydowanie trwalszą niż kohabitacja. W Polsce tylko około 30% małżeństw rozpada się ze względu na rozwód (najczęstszą przyczyną jest śmierć jednego z małżonków). Co więcej, osoby rozwiedzione przeżywają ze sobą średnio około 14 lat⁵. W przypadku kohabitacji aż 90% związków rozpada się w ciągu pierwszych 5 lat ich trwania, zaś 50% w przeciągu tylko 2 lat⁶. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest z pewnością brak formalnych barier wystąpienia ze związku konsensualnego, które z kolei są wyjątkowo silne w małżeństwie. Istotnym aspektem jest jednak także poziom satysfakcji ze związku.

Małżeństwo cechuje zdecydowanie wyższa jakość relacji niż kohabitację. Co więcej, różnica ta jest szczególnie istotna pomiędzy małżonkami, którzy nie

² Ibidem.

³ *Mały rocznik statystyczny 2011*, GUS, Warszawa 2011, s. 122.

⁴ CBOS, *Kontrowersje wokół różnych zjawisk dotyczących życia małżeńskiego i rodzinnego. Komunikat z badań*, Warszawa 2008, s. 7.

⁵ *Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski w latach 2000-2009. Notatka informacyjna*, GUS, Departament Badań Demograficznych, 2010, s. 8.

⁶ Dane dotyczą krajów zachodnich – Norwegii, Stanów Zjednoczonych, Niemiec. Brak jest takich badań dla Polski. I. Janicka, *Perspektywy związków kohabitacyjnych*, [w:] *Psychologia rodziny. Małżeństwo i rodzina wobec współczesnych wyzwań*, red. T. Rostowska, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009, s. 56.

mieszkali razem przed ślubem (którzy są najszczęśliwsi) a partnerami nieformalnymi (których cechuje najniższa jakość związku)⁷. Istotna jest również dynamika zmian satysfakcji z relacji. Okazuje się, że w okresie pierwszych 2-3 lat kohabitanci oceniają swój związek lepiej niż małżonkowie. Jednak wraz ze wzrostem stażu kohabitacji jej jakość spada. Odwrotną tendencję zauważamy w przypadku małżeństw. Choć początkowo są one mniej szczęśliwe od związków nieformalnych, to z każdym rokiem trwania małżeństwa jego jakość rośnie. Taka sytuacja sprzyja trwałości związków zalegalizowanych⁸.

Kolejne różnice możemy znaleźć w odniesieniu do niemal każdego aspektu funkcjonowania pary. Małżonkowie dopuszczają podział obowiązków ze względu na płeć, podczas gdy kohabitanci funkcjonują właściwie tylko w związkach partnerskich, egalitarnych, jako że obie osoby są nastawione na karierę, samorozwój, niezależność.

Małżonkowie częściej pomagają sobie nawzajem. Co więcej, mogą oni liczyć na wsparcie nie tylko w sytuacjach kryzysowych, ale na co dzień. W efekcie są lepiej przygotowani do rozwiązywania problemów, kiedy już się one pojawiają. Skutkuje to lepszym zdrowiem, zarówno psychicznym, jak i fizycznym, małżonków, którzy rzadziej chorują i żyją dłużej. Ze względu na wcześniej wymienione różnice, a także większą skłonność do przestrzegania zasad i konwenansów, małżonkowie są mniej narażeni na problemy uzależnień czy przemocy domowej⁹.

Wiele z tych czynników, jak na przykład zdrowie, bezpośrednio przekłada się na funkcjonowanie jednostki na rynku pracy. W efekcie więc musimy mieć do czynienia z różnicami również i w tej dziedzinie. Badania pokazują, że dzieje się tak w istocie.

4. Premia małżeńska

Analizy zachodnie wskazują na występowanie zjawiska tzw. „premi małżeńskiej”. Okazuje się, iż mężowie zarabiają o około 6,3% więcej niż mężczyźni samotni. Partnerzy kohabitujący mogą zaś liczyć na około 2,9% wyższe dochody niż mężczyźni samotni. Przyczyn tego zjawiska upatruje się w pozytywnym wpływie funkcjonowania w stałym związku. Partnerzy konsensualni nie czerpią jednak pełni zysków ze swojej relacji, ze względu na jej mniej trwałą, nieformalny charakter¹⁰. Wysokość „premi małżeńskiej” jest

⁷ B. Stolarska, *Styl przywiązania i płeć psychologiczna partnerów kohabitujących a jakość ich związku*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Iwony Janickiej, Łódź 2011, s. 108.

⁸ I. Janicka, *Perspektywy...*, s. 52-53.

⁹ M. Goryniak, *Specyficzne problemy par żyjących w związkach kohabitacyjnych. Wskazania do terapii*, [w:] *Postępy psychoterapii, tom IV. Problemy małżeństwa i rodziny*, red. L. Gapiak, A. Woźniak, Wydawnictwo „INTERFUND”, Poznań 2002, s. 83-86.

¹⁰ I. Janicka, *Kohabitacja a małżeństwo...*, s. 37-38.

pozytywnie zależna od stażu związku i rośnie wraz z wydłużaniem się czasu trwania relacji¹¹. Tabela 1 zawiera zestawienie przykładowych badań potwierdzających występowanie zjawiska „premi małżeńskiej”.

Tabela 1 Wybrane empiryczne analizy wpływu małżeństwa na zarobki mężczyzn

Badanie	Grupy porównawcze	Rezultaty
Bellas (1992)	Kawalerowie, rozwodnicy, mężowie z pracującą i niepracującą żoną	Pozytywne powiązanie małżeństwa z wysokością zarobków, zarobki najwyższe u mężów z niepracującymi żonami
Chun i Lee (2001)	Kawalerowie, mężowie	Pozytywne powiązanie małżeństwa z wysokością zarobków
Cohen (2003)	Kawalerowie, kohabitujący, mężowie	Najwyższe zarobki u mężów, najniższe u kawalerów
Gray (1997)	Kawalerowie, mężowie, rozwodnicy, w zależności od stażu małżeńskiego	Pozytywne powiązanie małżeństwa z wysokością zarobków
Korenman i Neumark (1991)	Mężowie, kawalerowie, rozwodnicy, w zależności od stażu małżeńskiego	Pozytywne powiązanie małżeństwa z wysokością zarobków, wzrost premii małżeńskiej wraz z czasem trwania związku
Richardson (2000)	Mężowie, kohabitujący, rozwodnicy, wdowcy	Pozytywne powiązanie małżeństwa z wysokością zarobków
Schoeni (1995)	Mężowie, kawalerowie z 14 krajów	Pozytywne powiązanie małżeństwa z wysokością zarobków we wszystkich krajach
Stratton (2002)	Mężowie, kawalerowie, rozwodnicy, kohabitujący	Pozytywne powiązanie małżeństwa, ale nie kohabitacji, z wysokością zarobków

Źródło: opracowanie własne na podstawie: D. Ribar, *What Do Social Scientists Know About Benefits of Marriage? A Review of Quantitative Methodologies*, IZA Discussion Papers No. 998, January 2004, s. 44-46.

Powstaje więc pytanie, czym spowodowany jest ten pozytywny wpływ pozostawania w małżeństwie na poziom zarobków mężczyzn. Najważniejsze hipotezy wyjaśniające taki stan rzeczy mówią o:

- specjalizacji małżeńskiej, która daje każdemu z małżonków możliwość skupienia swojego potencjału na takich działaniach, w których mają oni przewagę komparatywną (na ogół przyjmuje się tu, że dla mężczyzn będzie to sektor rynkowy, związany z pracą zarobkową; zaś dla kobiet – pozarynkowy, rodzinny, związany z obowiązkami domowymi);

¹¹ R. Lerman, *Marriage and the Economic Well-Being of Families with Children: A Review of the Literature*, Urban Institute and American University, 2002, s. 19.

- wsparciu żony, które pozwala zwiększyć produktywność męża – żona m.in. dba o zdrowie partnera, regularnie przygotowuje posiłki, pomaga mu wypełniać obowiązki;
- stabilizacji spowodowanej małżeństwem – mężowie są mniej skłonni do uzależnień niż mężczyźni samotni i kohabitujący, są bardziej nastawieni na przyszłość, a także motywowani przez żony;
- poczuciu odpowiedzialności mężów, dzięki czemu są oni bardziej skłonni do wykonywania zadań nieprzyjemnych czy stresujących, jeśli w efekcie mogą liczyć na wyższe zarobki¹²;
- traktowaniu zachowań rodzinnych jako wskaźnika uczciwości – zakłada się, że pracodawcy mogą postrzegać mężów jako bardziej wiarygodnych, lojalnych, nie unikających zobowiązań, będą więc preferować ich wybierając kandydatów do pracy, czy podczas awansów¹³.

Z drugiej strony należałoby zastanowić się nad związkiem przyczynowo-skutkowym pomiędzy poziomem zarobków a formą związku. Może być bowiem tak, że to nie małżeństwo powoduje wyższy poziom zarobków. Być może mężczyznom o wyższych dochodach łatwiej jest zawrzeć małżeństwo i chętniej wybierają oni funkcjonowanie w związku zalegalizowanym niż nieformalnym¹⁴.

Nasuwa się także pytanie, jaki jest wpływ małżeństwa na zarobki kobiet. Relacja ta jest jednak gorzej zbadana i mniej jednoznaczna. Okazuje się, że dla poziomu dochodu kobiet większe znaczenie ma macierzyństwo niż funkcjonowanie w małżeństwie. Mówi się o zjawisku „kary za macierzyństwo”, a więc obniżaniu się zarobków u matek. Niektóre badania sugerują występowanie u kobiet zjawiska analogicznego jak „premia małżeńska” dla mężczyzn, ale o słabszym wpływie. Ze względu jednak na to, że większość małżeństw wychowuje dzieci, trudno jest oddzielić od siebie efekty „kary za macierzyństwo” i „premii małżeńskiej”¹⁵. Badania wskazują jednak, że kobiety kohabitujące, jako bardziej nastawione na karierę i rozwój osobisty, zarabiają więcej niż mężatki¹⁶.

¹² D. Ribar, *What Do Social Scientists Know About Benefits of Marriage? A Review of Quantitative Methodologies*, IZA DP No. 998, January 2004, s. 6-8.

¹³ S. Grossbard, *On the Economics of Marriage. A Theory of Marriage, Labor and Divorce*, Westview Press, Boulder, 1993, część 6, s. 5-6, 20-23.

¹⁴ D. Ribar, *op. cit.*, s. 5-6.

¹⁵ B. Hewitt, M. Western, J. Baxter, *Marriage and Money: The Impact of Marriage on Men's and Women's Earnings*, Negotiating the Life Course Discussion Paper Series DP 007, July 2002, s. 3-4.

¹⁶ A. Light, *Gender Differences in the Marriage and Cohabitation Income Premium*, Department of Economics The Ohio State University, December 2002, s. 8.

6. Modelowanie zarobków małżonków i kohabitantów

W celu zbadania wyżej opisanych zjawisk na gruncie polskim przeprowadzono badania pilotażowe na niereprezentatywnej próbie 134 osób. Ankietowani spełniali następujące cechy:

- mieli nie więcej niż 35 lat;
- posiadali wykształcenie wyższe (licencjackie lub magisterskie);
- funkcjonowali w stałym związku (małżeństwie lub kohabitacji).

Łącznie przebadano 75 kobiet i 59 mężczyzn. 71 osób funkcjonowało w małżeństwach, a 63 w związkach nieformalnych. Do badań wykorzystano ankietę własną.

Na podstawie przeglądu dostępnej literatury postawiono trzy hipotezy badawcze:

1. wspólne zarobki małżonków są wyższe niż wspólne zarobki partnerów nieformalnych;
2. mężowie zarabiają więcej niż partnerzy nieformalni;
3. żony zarabiają mniej niż partnerki kohabituujące.

Zbrane dane poddano analizie, wykorzystując test t-Studenta dla prób niezależnych (bądź jego nieparametryczny odpowiednik – test Manna-Whitneya, dla grup o liczebności poniżej 30.). Porównanie wspólnych dochodów par wykonano wykorzystując dane wszystkich 134 osób. Analizy dotyczące indywidualnych zarobków powstały w oparciu o grupę 111 osób pracujących.

Wyniki porównania wspólnych zarobków w małżeństwie i kohabitacji pozwalają na znalezienie istotnych statystycznie różnic. Okazuje się, że małżonkowie uzyskują przeciętne miesięczne dochody netto wyższe średnio o około 25,6% (patrz Tabela 2). Co pozwala nam na potwierdzenie hipotezy nr 1.

Tabela 2 Wysokość wspólnych zarobków w małżeństwie i kohabitacji

	Kohabitacja	Małżeństwo	F	Istotność
Średnia	4131	5553	8,882	0,003
σ	2173	3371		

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Do podobnych wniosków prowadzi porównanie średnich miesięcznych zarobków netto mężczyzn (patrz Tabela 3). Mężowie zarabiają istotnie więcej (średnio o około 29,5%) od partnerów nieformalnych.

Tabela 3 Średnie zarobki mężów i partnerów nieformalnych

	Kohabitacja	Małżeństwo	Istotność
Średnia	2615	3714	0,021
σ	1335	2257	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Zagadnienie to zdecydowano się poddać także analizie ekonometrycznej i skonstruować model dla tej zależności. Zmienną objaśnianą były:

- *Zarobki Mężczyzn* – wysokość miesięcznych zarobków *netto* mężczyzn.

W modelu uwzględniono następujące zmienne objaśniające:

- *Wiek* – liczba lat,
- *Staż Małżeński* – liczba lat trwania związku małżeńskiego (przyjmuje wartość 0 dla kohabitacji),
- *Rozpoczęcie Pracy* – różnica wieku i stażu pracy zarobkowej, co daje wiek, w którym jednostka rozpoczęła pracę.

Skonstruowano następujący model teoretyczny:

$$\hat{Z}_{mi} = \alpha_1 w_i - \alpha_2 w_i^2 + \alpha_3 r p_i + \alpha_4 s m_i + \xi_i$$

gdzie:

- \hat{Z}_{mi} to poziom dochodów mężczyzn *netto*,
- $i=1,2, \dots, 53$ (tytu pracujących mężczyzn objęło badanie),
- w_i – wiek w latach,
- $r p_i$ – wiek rozpoczęcia pracy zarobkowej w latach,
- $s m_i$ – staż małżeński w latach,
- ξ_i – składnik losowy.

Do oszacowania zastosowano metodę najmniejszych kwadratów. W Tabeli 4. zawarto wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 4. Wyniki modelowania zależności między zmienną *Zarobki Mężczyzn* i zespołem zmiennych objaśniających: *Wiek*, $Wiek^2$, *Rozpoczęcie Pracy*, *Staż małżeński*.

Zmienne objaśniające	Współczynniki niestandardyzowane		Współczynniki standaryzowane	p w teście oceny istotności współczynników regresji
	B	błąd standardowy B	β	
Stała	-3040	2250		0,183
Wiek	196	107	0,445	0,074
Wiek ²	-3,0	2,0	-0,350	0,181
Rozpoczęcie pracy	95	58	0,220	0,108
Staż małżeński	124	59	0,333	0,041
Współczynnik korelacji wielokrotnej $r=0,505$; współczynnik dopasowania $r^2=0,255$; $p=0,006$				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Model jest dobrze dopasowany do empirycznych danych ($p=0,006 < 0,05$). Pozwala na wyjaśnienie 25% zmienności średnich miesięcznych zarobków *netto* u mężczyzn. Wszystkie zmienne okazały się być istotne statystycznie na przyjętym poziomie 85%. Możemy więc zapisać:

$$\hat{Z}_{mi} = -3040 + 196w_i - 3,0w_i^2 + 95rp_i + 124sm_i,$$

(0,183) (0,074) (0,181) (0,108) (0,041)

gdzie:

- \hat{Z}_{mi} to poziom zarobków *netto* mężczyzn,
- $i = 1, 2, \dots, 53$,
- w_i – wiek w latach,
- rp_i – wiek rozpoczęcia pracy zarobkowej,
- sm_i – staż małżeński w latach.

Na tej podstawie możemy stwierdzić zależność między poziomem zarobków mężczyzn a funkcją kwadratową wieku, wiekiem rozpoczęcia pracy zawodowej, a także stażem małżeńskim. Zarobki mężczyzn rosną wraz ze wydłużaniem się czasu trwania związku małżeńskiego, co potwierdza hipotezę nr 2. W modelu nie udało się uwzględnić zmiennej *Staż Kohabitacji* (liczby lat trwania związku kohabitacyjnego), a więc nie możemy udzielić odpowiedzi na pytanie o istnienie zależności między poziomem zarobków mężczyzn a funkcjonowaniem w związku nieformalnym.

W przypadku kobiet nie udało się znaleźć istotnych statystycznie różnic między żonami a partnerkami nieformalnymi podczas porównania średnich poziomów miesięcznych zarobków *netto* (patrz Tabela 5).

Tabela 5 Średnie zarobki żon i partnerek nieformalnych.

	Kohabitacja	Małżeństwo	Istotność
Średnia	2016	2528	0,438
σ	818	1774	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Dla tego zagadnienia również skonstruowano model ekonometryczny, w którym zmienną objaśnianą stanowiły:

• *Zarobki Kobiet* – poziom średnich miesięcznych zarobków *netto* kobiet. Zaś zmiennymi objaśniającymi były:

- *Wiek*,
- *Staż Małżeński*,
- *Staż Kohabitacji* (w przypadku par, które mieszkały razem przed ślubem, obie zmienne – *Staż Małżeński* i *Staż Kohabitacji* – mogły przyjmować wartości dodatnie).

Skonstruowano następujący model:

$$\hat{Z}_{ki} = \alpha_1 w_i + \alpha_2 sm_i + \alpha_3 sk_i + \xi_i$$

gdzie:

- \hat{Z}_{ki} to poziom zarobków kobiet *netto*,
- $i = 1, 2, \dots, 58$ (tyle pracujących kobiet objęło badanie),
- w_i – wiek w latach,
- sm_i – staż małżeński w latach,

- sk_i – staż kohabitacji w latach,
- ξ_i – składnik losowy.

Tabela 6 przedstawia wyniki oszacowań.

Tabela 6. Wyniki modelowania zależności między zmienną *Zarobki Kobiet* i zespołem zmiennych objaśniających: *Wiek*, *Staż Małżeński*, *Staż Kohabitacji*.

Zmienne objaśniające	Współczynniki niestandardyzowane		Współczynniki standaryzowane	p w teście oceny istotności współczynników regresji
	B	błąd standardowy B	β	
Stała	-3567	1401		0,014
Wiek	177	52	0,412	0,001
Staż małżeński	117	47	0,363	0,017
Staż kohabitacji	155	70	0,300	0,031
Współczynnik korelacji wielokrotnej $r=0,591$; współczynnik dopasowania $r^2=0,349$; $p=0,000$				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Model jest wystarczająco dopasowany do danych empirycznych ($p=0,000 < 0,05$). Pozwala na wyjaśnienie 34% zmienności zarobków kobiet. Analizowane zmienne były istotne statystycznie na poziomie 85%. Możemy więc zapisać:

$$\hat{Z}_{ki} = -3567 + 177w_i + 117sm_i + 155sk_i,$$

(0,014) (0,001) (0,017) (0,031)

gdzie:

- \hat{Z}_{ki} to poziom zarobków *netto* kobiet,
- $i = 1, 2, \dots, 58$,
- w_i – wiek w latach,
- sm_i – staż małżeński w latach,
- sk_i – staż kohabitacji w latach.

Model pozwala nam na stwierdzenie pozytywnej zależności między średnimi miesięcznymi zarobkami *netto* kobiet a wiekiem, stażem małżeńskim i stażem kohabitacji. Okazuje się, że wraz z wydłużaniem się czasu trwania małżeństwa, a także związku konsensualnego, podnosi się poziom zarobków u kobiet. Co więcej, możemy stwierdzić, że dla kobiet staż kohabitacji wykazuje silniejszy pozytywny wpływ na wysokość zarobków niż staż małżeński. Partnerki kohabujące zarabiają więc więcej niż żony, co potwierdza hipotezę 3. Na podstawie modelu 25-letnia mężatka, o rocznym stażu związku będzie zarabiać: około 973 zł¹⁷, a partnerka nieformalna (mająca 25 lat i roczny staż związku) około 1011 zł¹⁸, czyli o około 38 zł więcej.

¹⁷ Ze wzoru: $-3567 + 177 \cdot 25 + 117 \cdot 1 + 155 \cdot 0 = 973$ (zł).

¹⁸ Ze wzoru: $-3567 + 177 \cdot 25 + 117 \cdot 0 + 155 \cdot 1 = 1011$ (zł).

7. Podsumowanie

Przedstawione badania pozwalają na potwierdzenie postawionych tez. Na ich podstawie można stwierdzić, iż małżeństwo jest bardziej efektywną ekonomiczną formą związku. Wspólne dochody małżonków są wyższe niż partnerów nieformalnych. Możemy zaobserwować zjawisko „premi małżeńskiej”, a więc mężowie zarabiają więcej niż mężczyźni kohabitujący. W przypadku kobiet zaś zauważamy pozytywny związek pomiędzy zarobkami a czasem trwania związku zarówno formalnego, jak i nieformalnego. Jest on jednak silniejszy w przypadku kohabitacji, a więc partnerki w związkach konsensualnych zarabiają więcej niż żony. Należy jednak pamiętać, że przeprowadzone badania nie opierały się na reprezentatywnej próbie, a więc wnioski nie podlegają przeniesieniu na całą populację. Miały one charakter zwiadu badawczego, ich celem było wyznaczenie drogi dla dalszych analiz zjawiska kohabitacji.

W dobie rosnącej tolerancji wobec związków nieformalnych szczególnie ważne wydaje się zwrócenie uwagi badaczy różnorodnych dziedzin na to zagadnienie. Zachodnie analizy jednoznacznie wskazują na występowanie wielu różnic pomiędzy małżeństwem a kohabitacją, na korzyść tego pierwszego. Należy więc szerzej zbadać ten aspekt na gruncie polskim, szczególnie w przypadku, gdy wstępne analizy sugerują negatywne skutki funkcjonowania w związku nieformalnym nie tylko dla jednostki czy pary, ale także dla społeczeństwa jako całości. Kohabitacja jako zjawisko wywołuje więc liczne dylematy etyczne. Istotne jest znalezienie odpowiedzi na pytanie czy nie należałoby przedsięwziąć działań mających na celu zahamowanie rosnącej popularności związków nieformalnych.

Earnings of Spouses and Cohabiting Partners

Summary

It is often believed that marriage and cohabitation do not lie in the area of interest of economics. However, a trial of economic analysis of romantic relationships is possible and leads to interesting conclusions.

Researchers from Western Europe, such as Cohen (2003), Richardson (2000), and Stratton (2002), suggest that not only the choice of romantic partner but also the form of our relationship is crucial. The issue of a relationship's legalisation has a big impact on the quality and persistence of union as well as on the level of earnings of the couple. Husbands get a, so called, '*marriage premium*' – they earn more than informal partners. In Polish literature the topic of marriage and cohabitation is analysed very rarely.

The aim of the thesis is to discuss differences between the earnings of spouses and cohabiting partners and to present the results of research conducted, which suggest that marriage is related to a higher level of earnings.

As the analyses presented show, cohabitation has become a serious issue for present society. We should decide whether the growing popularity of informal relationships should be stopped. It seems that cohabitation is ethically doubtful due to its negative impact on couples as well as on the whole of society.

Keywords: *marriage, cohabitation, earnings, marriage premium, comparison*

JEL Classification: D13, J12